

ექსპერტთა შეფასებების მოკლე დაიჯესტი

დემენციის ეროვნული პროგრამის კონცეპტუალური ჩარჩო დოკუმენტის (სამუშაო ვერსიის) ექსპერტული განხილვის რეზიუმე

ეფუძნება მიღებულ 11 საექსპერტო დასკვნას: ამირან გამყრელიძის, ანდრია ურუშაძის, თენგიზ ვერულავას, მანანა ბოკუჩავას, ნინო მირზიკაშვილის, გიორგი გელეიშვილის, დავით ზურაბაშვილის, ნინო ფარსადანიშვილის, ნინო მახაშვილის, საქართველოს საოჯახო მედიცინის ასოციაციის და 'მეხსიერების კაფესი'. დასკვნები ეფუძნება ძირითად დოკუმენტს შემდგომ გამოქვეყნებული დანართების გარეშე.

ექსპერტთა საერთო შეფასებით, დემენციის ეროვნული პროგრამის კონცეფცია და ძირითადი მიმართულებები კარგად არის ჩამოყალიბებული.

განსაკუთრებით დადებითად შეფასდა:

- დემენციის განხილვა არა მხოლოდ სამედიცინო, არამედ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის, სოციალური დაცვისა და ადამიანის უფლებების საკითხის სახით;
- პაციენტისა და ოჯახის საჭიროებებზე ორიენტირებული მიდგომა;
- მომსახურების მრავალდონიანი ორგანიზაციული მოდელი — ეროვნული სპეციალიზებული ცენტრები, კვლევით-მეთოდოლოგიური ცენტრი, რეგიონული სერვისები და პირველადი ჯანდაცვა;
- სამედიცინო და სოციალური მომსახურებების ერთიან სისტემაში გაერთიანების მცდელობა;
- ოჯახის მომვლელის მხარდაჭერისა და მისი განტვირთვის (Respite Care) გათვალისწინება;
- პრევენციის, ადრეული დიაგნოსტიკის, მკურნალობის, რეაბილიტაციისა და ხანგრძლივი ზრუნვის ერთიან ხედვაში მოქცევა;
- კვლევის, რეესტრისა და მონაცემთა სისტემის შექმნის საჭიროების გათვალისწინება;
- პროფესიული განათლებისა და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისთვის ცალკე მიმართულებების არსებობა;
- **10-წლიანი სამოქმედო გეგმა**, რომელიც ქმნის სისტემის ეტაპობრივი განვითარების საფუძველს.

ამ ნაწილში განსაკუთრებით დადებითი გამოხმაურება დოკუმენტმა მიიღო ანდრია ურუშაძეს, დავით ზურაბაშვილის, მანანა ბოკუჩავას, ნინო ფარსადანიშვილის, თენგიზ ვერულავასა და „მეხსიერების კაფე“-ს რეცენზიებში.

რა საჭიროებს შემდგომ დამუშავებას

ექსპერტთა უმრავლესობის შენიშვნები ეხება არა პროგრამის ძირითად კონცეფციას, არამედ მის კონკრეტიზაციასა და განხორციელების მექანიზმებს.

1. არსებული მდგომარეობის უკეთ აღწერა

საჭიროა საქართველოში დემენციის გავრცელების, არსებული სერვისების, დიაგნოსტიკისა და დაფინანსების საბაზისო სურათის უფრო მკაფიო წარმოდგენა. საქართველოში დემენციის ეპიდემიოლოგიური მონაცემების სიმწირის პირობებში შესაძლებელია არსებული დემოგრაფიული და საერთაშორისო მაჩვენებლების გამოყენება სავარაუდო ტვირთის შესაფასებლად. *(ნინო მირზიკაშვილი; თენგიზ ვერულავა; ამირან გამყრელიძე).*

2. პირველადი ჯანდაცვის როლის გაძლიერება

უფრო მკაფიოდ უნდა განისაზღვროს ოჯახის ექიმის როლი პრევენციაში, ადრეულ გამოვლენაში, პირველადი შეფასებისა და შემდგომი მეთვალყურეობის პროცესში. *(ნინო მახაშვილი; საქართველოს საოჯახო მედიცინის ასოციაცია).*

3. პაციენტის შემდგომი მხარდაჭერა

გაძლიერებას საჭიროებს დიაგნოზის შემდგომი პერიოდი — სახლის მოვლა, დღის ცენტრები, კოგნიტური რეაბილიტაცია, ფსიქოსოციალური მხარდაჭერა, სოციალური ჩართულობა, მომვლელის განტვირთვის საშუალება და პალიატიური ზრუნვა. *(თენგიზ ვერულავა; „მეხსიერების კაფე“).*

4. რეგიონული სერვისების რეალისტური დაგეგმვა

რეგიონული ცენტრების რაოდენობა და ფორმატი უნდა განისაზღვროს მოსახლეობის, საჭიროების, გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის, ადამიანური რესურსისა და არსებული ინფრასტრუქტურის გათვალისწინებით. მიზანშეწონილია არსებული მრავალპროფილური დაწესებულებებისა და ტელემედიცინის შესაძლებლობების გამოყენებაც. *(ნინო მირზიკაშვილი; თენგიზ ვერულავა; საქართველოს საოჯახო მედიცინის ასოციაცია).*

5. დაფინანსების კონკრეტიზაცია

საჭიროა პროგრამის ფინანსური საჭიროებების, საწყისი ინვესტიციებისა და წლიური საოპერაციო ხარჯების შეფასება და დაფინანსების მექანიზმების დაზუსტება. *(ნინო მირზიკაშვილი; ნინო ფარსადანიშვილი; თენგიზ ვერულავა).*

6. მონიტორინგისა და შედეგების გაზომვა

ზოგადი მიზნები უნდა გარდაიქმნას **გაზომვად ინდიკატორებად**, შესაბამისი საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლებით, მონაცემთა წყაროებითა და პასუხისმგებელი უწყებების მითითებით. *(ანდრია ურუშაძე; ნინო ფარსადანიშვილი; თენგიზ ვერულავა).*

7. სამართლებრივი და უფლებრივი საკითხები

უფრო მკაფიოდ უნდა აისახოს პაციენტის ავტონომია, მხარდაჭერილი გადაწყვეტილების მიღება, ინფორმირებული თანხმობა, სამართლებრივი და ქონებრივი უფლებები, ძალადობისგან დაცვა და მონაცემთა კონფიდენციალურობა. *(საქართველოს საოჯახო მედიცინის ასოციაცია; თენგიზ ვერულავა).*

8. დოკუმენტის სტატუსის განსაზღვრა

საჭიროა დაზუსტდეს, წარმოადგენს დოკუმენტი ეროვნულ სტრატეგიას, კონცეფციას თუ უშუალოდ დასაფინანსებელ სახელმწიფო პროგრამას, რადგან ამის შესაბამისად უნდა განისაზღვროს მისი სტრუქტურა, ბიუჯეტი და განხორციელების მექანიზმი. *(ამირან გამყრელიძე).*

საერთო დასკვნა

ექსპერტთა შეფასებები ძირითადად მხარს უჭერს პროგრამის კონცეფციას და ორგანიზაციულ მოდელს. შემდგომი მუშაობის მთავარი ამოცანა უნდა იყოს არა მისი ძირითადი მიმართულებების შეცვლა, არამედ პროგრამის კონკრეტიზაცია — არსებული მდგომარეობის, დაფინანსების, პასუხისმგებლობების, მომსახურებების, ინდიკატორებისა და განხორციელების ეტაპების დაზუსტება.